

ВПЛИВ ПАДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

ОГІНОК Соломія

Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0001-5462-5362>

solomiia.v.ohinok@lpnu.ua

Досліджено наслідки пандемії на сектор соціального підприємництва та його роль у соціально-економічному відновленні. У зв'язку зі світовою кризою, спричиненою COVID-19, соціальні підприємства стикаються зі значними викликами та можливостями. Стаття зосереджується на трьох ключових аспектах. Проаналізовано вплив пандемії на фінансову стійкість соціальних підприємств. Зменшення фінансових ресурсів, обмеження доступу до фінансування та погіршення економічної ситуації впливають на здатність соціальних підприємств забезпечувати свої соціальні цілі. Досліджено зміни в попиті на продукти та послуги соціального підприємництва під час пандемії. Зміна пріоритетів та споживацького поведінки впливають на ринкову потребу в соціальних продуктах та послугах, що вимагає відповідних адаптацій соціальних підприємств. Розглянуто роль соціального підприємництва в соціальному відновленні після пандемії. Вона висвітлює можливості, які надає соціальне підприємництво для створення нових робочих місць, розвитку інноваційних рішень та вирішення соціальних проблем, що посилюються внаслідок кризи. Проаналізовано необхідність підтримки соціального підприємництва в умовах пандемії, зокрема, шляхом надання фінансової підтримки, створення сприятливого регуляторного середовища та розвитку механізмів партнерства з державними та громадськими організаціями.

Ця стаття надає огляд сучасного стану соціального підприємництва в контексті пандемії COVID-19 і сприяє розумінню впливу кризи на розвиток цього сектора. Дослідження вказує на необхідність пошуку нових стратегій та підходів для підтримки соціальних підприємств у складних умовах, а також на потенціал соціального підприємництва в суспільному відновленні після пандемії.

Ключові слова: пандемія COVID-19, соціальне підприємництво, фінансова стійкість, зміни в попиті, соціальне відновлення

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-7>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на розвиток соціального підприємництва, створивши нові виклики та можливості для цього сектора. Зменшення фінансових ресурсів, обмеження доступу до фінансування та зміни в попиті на соціальні продукти та послуги стали серйозними перешкодами для досягнення соціальних метою соціальних підприємств. У таких умовах виникає необхідність у розумінні впливу пандемії на фінансову стійкість соціальних підприємств, зміни в попиті та можливостях соціального відновлення після кризи. Ця стаття має на меті проаналізувати ці проблеми та запропонувати стратегії та рішення для підтримки соціального підприємництва в умовах пандемії COVID-19.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Багато дослідників із різних країн працювали та продовжують працювати над питаннями соціального підприємництва. Деякі з них є успішними соціальними підприємцями, які створюють значну соціальну цінність. Серед науковців, що заклали теоретичні основи дослідження соціального підприємництва, можна виокремити Артема Корнецького, Василя Назарука, Білла Дрейтона, Грегора Діса, Джорджа Сороса, Дугласа Норта, Йоганну Майр, Мохаммада Юнуса, Хелен Лотон Сміт, Чарльза Ледбітера та інших.

На сьогоднішній день активно проводиться пошук нових ефективних стратегій розвитку соціального підприємництва. Вчені звертають увагу на необхідність адаптації та прийняття нових викликів соціальними підприємствами, зокрема в Україні, які стикаються з боротьбою з російським агресором та збільшенням кількості ВПО. Постійний пошук шляхів удосконалення виробничого процесу став особливо актуальним у таких умовах, що обумовлює актуальність дослідження цієї теми.

У світовій економічній думці наразі відсутня чітко сформована єдина комплексна теоретична основа та інструменти, які б оптимізували діяльність соціального підприємства і поєднували різні підходи. Цінний та повний огляд досліджень, базуючихся на економетричних моделях та опублікованих у базах Scopus та Web of Science, провели А. Гелмзінг, М. Тодрес, К. Андре та М. Гонін, з якого видно прогалини у науковій думці щодо дослідження соціального підприємництва та його прибутковості. Недостатньо вивчені та проаналізовані аспекти соціального підприємництва, які стосуються, зокрема, вплив пандемії COVID-19 на розвиток соціальних підприємств. Також недостатньо проведено досліджень впливу соціального підприємництва в

економіках розвинених країн зі середнім рівнем доходів та країн, що розвиваються. Крім того, лише частково проведений детальний аналіз рухів впливу соціальних підприємств на кризові явища в економіці, які були спричинені світовою пандемією.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Серед головних цілей цієї статті можна виділити – дослідження впливу пандемії COVID-19 на розвиток соціального підприємництва та аналіз наслідків пандемії для фінансової стійкості соціальних підприємств. Завдання - виявити необхідність підтримки соціального підприємництва в умовах пандемії, включаючи фінансову підтримку, створення сприятливого регуляторного середовища та розвиток партнерств з державними та громадськими організаціями, а також представити висновки та рекомендації щодо стратегій та рішень для підтримки соціального підприємництва в умовах пандемії COVID-19 і сприяти його подальшому розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для вивчення впливу пандемії COVID-19 на розвиток соціального підприємництва була застосована комбінація кількох методів дослідження.

- Кейс-стаді: Були вивчені конкретні кейси соціальних підприємств, які зазнали впливу пандемії. Це дозволило аналізувати конкретні ситуації, виклики та стратегії, що використовуються для подолання труднощів та досягнення розвитку в умовах кризи.

- Порівняльний аналіз: Були порівняні дані та результати досліджень з різних регіонів та країн, щоб з'ясувати спільні тенденції, відмінності та особливості впливу пандемії на соціальне підприємництво в різних контекстах.

- Аналіз даних: Зібрані дані були оброблені та проаналізовані за допомогою статистичних методів, які дозволили виявити основні тенденції та залежності між різними змінними.

Загальна методологія дослідження надала підґрунтя для аналізу впливу пандемії COVID-19 на розвиток соціального підприємництва та висунення висновків та рекомендацій щодо стратегій підтримки та подолання викликів, з якими стикаються соціальні підприємства.

2.2. Виклад основного матеріалу. Соціальне підприємство швидко розвивається як суб'єкт альтернативної економіки. Соціальні підприємці в усьому світі стали безпрецедентним каталізатором соціальних змін. Вони використовують ринкові стратегії для вирішення критичних соціальних проблем абсолютно новими способами. Через некомерційні, комерційні та гібридні підприємства соціальні підприємці просувають широкий спектр рішень, орієнтованих на сталий розвиток. Коли традиційні економічні системи країни або ринкові рішення не забезпечують добробут в суспільстві, соціальні підприємства можуть очолити руйнівні моделі для вирішення зростаючих соціальних проблем. Але соціальні підприємства стикаються з безліччю проблем.

1. Відсутність фінансової підтримки

Фінансування є безперечно найбільшим викликом для соціальних підприємств. Загальним є факт, що більшість соціальних підприємств не змогли забезпечити стартовий капітал.

2. Можливість поступово збільшуватись

Соціальні підприємства часто виникають через соціальну нерівність. Основною проблемою, з якою стикається більшість соціальних підприємств, полягає в тому, що у них немає можливості вивести підприємство на новий рівень через недостатню державну підтримку.

3. Двоїстість місії

Соціальні підприємці прагнуть створити соціальну цінність, вирішуючи різні соціальні проблеми, що існують в суспільствах. Однак вони також можуть бути направлені на отримання прибутку за допомогою інноваційної бізнес-моделі. Традиційна концепція пов'язує соціальні підприємства в значній мірі з поняттям благодійності або некомерційного підприємства. Двоїстість місії залишається великою проблемою для соціальних підприємств. Деякі соціальні підприємці заробляють гроші на своїх підприємствах, вважаючи це більш етичним способом ведення бізнесу, деякі роблять це з місією створення соціального впливу, а деякі намагаються створити соціальну цінність і розробити стійку бізнес-модель.

4. Відсутність правильної бізнес-стратегії

Іншою серйозною проблемою, з якою стикається більшість соціальних підприємств, є відсутність належної бізнес-стратегії. З огляду на, що основна увага приділяється соціальним потребам, що в деякій мірі перешкоджає розвитку реалізації продуктів чи наданні послуг, які пропонуються соціальним підприємством. Це також перешкоджає розробці належної бізнес-стратегії для конкуренції на ринку, оскільки багато соціальних підприємств конкурують з

комерційними підприємствами. Крім того, ще одним фактом є те, що соціальні підприємці часто створюються, не маючи будь-якого попереднього досвіду в бізнесі. Через це у більшості з них не має необхідних управлінських навичок, що полегшить їм процес планування, здійснення стратегічного планування, фінансового прогнозування тощо. [1]

Згідно дослідження доцента кафедри управління та організаційного розвитку УКУ, кандидата економічних наук Корнецького Артема, прийнято розрізняти два шляхи, за якими люди стають соціальними підприємцями:

- 1) люди із бізнесу, які розуміють як працює економіка та як генерувати прибуток;
- 2) люди із соціального сектору (громадські активісти, волонтери), які переймаються проблемами навколишнього світу і хочуть щось з цим робити.

Ці два типи людей можуть стати соціальними підприємцями. Мотивація для цих двох груп людей повинна бути різною. Перша група людей вже вміє робити бізнес, їм потрібно показувати, що бізнес може робити добрі справи, але при цьому залишатися бізнесом. Їх потрібно надихати та шукати мотивацію слід у сфері психології. Другу групу людей треба вчити бізнесу, бо вони вже мотивовані на соціальні результати, проте не хватає практики для створення власної справи.

5. Збільшення конкуренції

У 2020 році стрімко зростає уявлення серед суспільства про соціальне підприємство. Соціальні підприємства стають дедалі популярнішими, і все більше людей прагнуть взяти участь у даній справі. Конкуренція зростає з кожним днем, і для того, щоб соціальне підприємство отримало успіх, потрібно докладати більше зусиль, просуваючи нові інновації.

6. Кооперація

Незважаючи на факт, що частина соціальних підприємств стає дедалі міцнішою, все ще існує потреба у співпраці. Соціальні підприємства повинні перебирати досвід у інших підприємств та заодно ділитись своїм власним. [2]

7. Підбір кадрів

Наймання якісної робочої сили, включаючи старших менеджерів і молодших спеціалістів, є однією з найбільших проблем, з якими стикається соціальний підприємець. Основними труднощами є те, що соціальні підприємці зачасто неспроможні запропонувати ринкову заробітну платню.

8. Уряд та законодавча база

Закони та ставлення уряду повинні бути сприятливими для соціального підприємництва. Часто дозволи, ліцензії та інша підтримка, необхідна для управління соціальним підприємством, не надається урядами певних країн. Соціальне підприємство, яке суперечить інтересам впливових людей та організацій, може не отримати підтримки для розвитку, або може зіткнутися з бюрократичними перешкодами. [3]

За глобальною статистикою, 5,2% соціальних підприємств проіснували понад 10 років. Причина цього – як проблеми, характерні для ринку в цілому, так і особливості власне соціального бізнесу. У прагненні змінити світ на краще соціальні підприємці часто оптимістично налаштовані, та деколи цей оптимізм може привести до фінансового краху. Соціальному бізнесу, не потрібно повністю зосереджуватися на вирішенні соціальних проблем, слід мати стійку бізнес-модель і чіткий план її реалізації. Згідно статистики, 60% соціальних підприємств не у змозі отримати доступ до потрібного типу фінансування. Часто інвестори вважають соціальні підприємства занадто ризикованими. Тому нерідко соціальні підприємства потрапляють в залежність грантів, проте вони, як правило, виділяють кошти на щось інноваційне – тому постійно потрібно придумувати нові проекти та ініціативи. Загалом, соціальне підприємство стимулює попит на ринку. Компанія UnLtd виявила, що 73% споживачів частіше купують у брендів, для яких суспільна мета важливіше прибутку.

Соціальні підприємці впродовж десятиліть невпинно працюють над тим, щоб вивести людей з бідності в усьому світі, створюючи гідні робочі місця та пропонуючи їм життєво важливі товари та послуги за цінами, які вони можуть собі дозволити, будь то вода, санітарія, їжа, охорона здоров'я та фінансові послуги. Світова ситуація з COVID-19 завдала значного удару по бізнесу та соціальному підприємництву. Соціальний бізнес, який спрямований на працевлаштування слабо захищених верств населення і виробництво суспільно корисних товарів, в умовах пандемії коронавірусу був змушений перебудуватися на онлайн-продажі, пошуку додаткової підтримки від держави.[4] Оскільки ці організації ставлять в основу соціальну місію, а не прибуток, вони з меншою ймовірністю будуть мати ресурсами, щоб витримати цей шторм, піддаючи ризику свій бізнес, але також наражаючи на небезпеку вплив, який лежить в основі їхньої діяльності.

Пандемія COVID-19 особливо сильно вдарила по соціальним підприємствам, багато в чому через те, що багато з яких працюють в сфері туризму або пов'язаних з туризмом секторах. Крім того, бізнес-моделі, які використовуються соціальними підприємствами, орієнтовані на працевлаштування вразливих категорій населення. Отже, значна частина їх персоналу – це інваліди, які відносяться до групи підвищеного ризику COVID-19. Крім того, соціальним підприємствам бракує навичок, необхідних для забезпечення цифрової трансформації, що виявилось ключовим технічним рішенням під час пандемії. Однак деякі соціальні підприємства залишалися більш гнучкими, намагаючись долати труднощі. [5]

У світі, на думку засновника School of ME і акселератора соціального підприємництва Артема Корнецького, сформувався три основні проблеми для соціального бізнесу під час пандемії.

1. Необхідність дистанціювання.

Соціальне підприємництво загалом ототожнюють з соціальною інновацією, яка має бути в моделі бізнесу. Пандемія коронавірусу збільшує потребу в соціальних інноваціях. Потребується виконання наступних факторів:

- Спростити доступ до інформації, шляхом створення різних порталів, чат ботів тощо, що створювали б користь для суспільства. Наприклад, колумбійська соціальна організація Foundation capital, яка у даний час займається пропагуванням образу життя та виконує замовлення державних та фінансових установ, щоб розповсюджувати корисну інформацію про те як себе поводити, захистити тощо.

- Виконувати замовлення для урядових та неурядових організацій, щодо протидії загрозам, надаючи сертифіковану медичну інформацію шляхом інформування через телебачення, радіо, соціальні медіа.

- Надавати дистанційну фінансова підтримку, тобто видачу дешевих кредитів, зниження відсоткової ставки, як це робить соціальна організація Foundation Paraguay.

Зокрема в Україні, запущено проект “#HackCorona”, де IT командам пропонується отримати фінансування на проекти по боротьбі з COVID-19

2. Загальне зниження рівня доходів населення. Державний бюджет весною 2020 року вже недоотримав більше 10% від плану.

3. Загальна невизначеність

Серед суспільства існує не усвідомлення чого очікувати далі.

Соціальні підприємства реагують на пандемію двома рівнями:

- структурний рівень;
- рівень спільноти.

На структурному рівні соціальні підприємства працюють з урядами і фондами, щоб захищати та підтримувати соціальні підприємства, для того щоб вони змогли пережити втрату бізнесу і доходів, домогтися соціальних результатів як під час, так і після цієї глобальної пандемії. На рівні спільноти соціальні підприємства працюють над пом'якшенням впливу коронавірусу. Деякі з них розширюються за допомогою своїх кваліфікованих і відданих своїй справі працівників та команді волонтерів, інші змінюють свої підходи до ведення соціального бізнесу, запроваджують нову діяльність та використовують новаторські підходи. [6]

Безліч країн провели власні дослідження де провели оцінку впливу пандемії. В Гонконгу, в кінці лютого 2020 року асоціацією Hong Kong general chamber of social enterprise” було проведено дослідження “Стан соціального бізнесу” в якому опитали 214 соціальних підприємств. Доходи більшості з них впали більше ніж на половину, а у 20 % взагалі ніяких доходів не було отримано. Близько 500 соціальним підприємствам необхідна допомога на загальну суму 40 млн. гонконгських доларів. Дана організація пропонує шукати підтримку у держави або світових грантів.

У Бельгії активність соціальних підприємств знизилась на 85%, а 21% бізнесів зовсім перестали працювати. А серед людей з інвалідністю, які були у штаті соціальних підприємств, зараз працюють лише 16%. Також, за даними Європейської Бізнес Асоціації, під час пандемії малий бізнес (до якого належить більшість соціальних підприємств) втратив від 50 до 75% прибутку. [7]

Соціальне підприємництво всебічно підтримується за рахунок світових організацій. Світовий портал COVID-19 Capital Relief – пропонує грантові можливості для всіх країн світу, загальний бюджет якого складає 710 млрд дол. США. Social Impact Award та Social Enterprise UK – функціонують як міжнародна програма, що має за мету допомагати соціальним підприємствам на ранніх стадіях розвитку. Організація проводить низку онлайн вебінарів про соціальне підприємництво. Social Enterprise NL формує співтовариства соціальних підприємств Нідерландів,

підтримує їх ініціативи, розповідаючи про них на своїх ресурсах. Наприклад, організація GoodUp запустила платформу Corona Care Community, мета якої з'єднати тих, кому потрібна допомога, з тими, хто може допомогти. Також, у травні 2020 року 60 провідних соціальних організацій створили COVID Response Alliance for Social Entrepreneurs (Альянс реагування на COVID-19), головна мета якого – допомога соціальним підприємцям та боротьба з наслідками пандемії коронавірусу. Разом коаліція підтримує більше 50 000 соціальних підприємців, які, в свою чергу, впливають на життя близько 1 мільярда людей у більш ніж 190 країнах. [8] Українська соціальна академія зробила власні програми з соціального підприємництва безкоштовними, що дозволяє соціальним підприємцям отримувати знання та створювати підприємства для допомоги вразливим верствам населення, створенню робочих місць, підтримки соціальних та культурних проектів. [7]

Компанія Ashoka разом із 34 компаніями створила Альянс для підтримки соціальних підприємств. За допомогою цього Альянсу його члени зобов'язуються підтримувати соціальних підприємців, щоб захистити десятиліття їхньої роботи. Члени Альянсу в даний час підтримують більше 15 000 соціальних підприємців, що охоплюють 1,5 мільярда людей в більш ніж 190 країнах, працюючи над задоволенням потреб ізольованих, маргіналізованих і уразливих груп, багато з яких сильно постраждали від пандемії. Альянс також націлений на координацію між організаціями-членами та посилення підтримки соціальним підприємцям, що знаходяться в екстремальному стресі через пандемію. Організація Альянсу вже виділила 75 млн дол. США. [9]

Хоча пандемія коронавірусу завдає нищівного удару по всьому світу, найбільш уразливі групи населення – це ті, хто вже живе в бідності. Згідно з новим дослідженням, опублікованим Світовим інститутом досліджень економіки розвитку Університету ООН, економічні наслідки глобальної пандемії можуть збільшити глобальну бідність на цілих півмільярда осіб, або 8% від загальної чисельності населення, що стало першим раз в 30 років ця глобальна бідність збільшувалася. За оцінками Світового банку, цьогоріч понад 420 мільйонів людей опиняться за межею бідності. [10]

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Пандемія COVID-19 мала значний вплив на розвиток соціального підприємництва. Нижче наведено деякі основні аспекти цього впливу:

1. Зміна потреб та викликів: Пандемія спричинила зміну потреб та пріоритетів у суспільстві. Соціальні підприємства були вимушені адаптуватись до нових викликів, які виникли внаслідок пандемії, таких як безпека та охорона здоров'я, підтримка вразливих груп населення, соціальна дистанція тощо.

2. Фінансові труднощі: Багато соціальних підприємств стали перед фінансовими труднощами через економічний спад, зменшення фінансування та збитки у бізнесі. Обмеження та локдауни, пов'язані з пандемією, також можуть призвести до зменшення доходів та обсягів продажу у соціальних підприємствах.

3. Інновації та технології: Пандемія спонукала соціальні підприємства до швидкої адаптації та впровадження нових технологій та інновацій. Це може включати перехід до онлайн-формату роботи, використання цифрових платформ для продажу товарів та послуг, а також розвиток віртуальних засобів комунікації з клієнтами та партнерами.

4. Міжсекторний партнерство: Пандемія стимулювала посилення співпраці між соціальними підприємствами, урядом, бізнесом та громадським сектором. Спільні зусилля та партнерство стали важливими для подолання викликів пандемії та забезпечення ефективного функціонування соціального підприємництва.

5. Зміна відношення до соціального підприємництва: Пандемія дала можливість виявити значимість та вплив соціальних підприємств на суспільство. Вона підкреслила потребу у сталому розвитку, соціальній відповідальності та інноваціях, що сприяє підвищенню усвідомленості та підтримки соціального підприємництва.

Усі ці аспекти свідчать про те, що пандемія COVID-19 мала як негативний, так і позитивний вплив на розвиток соціального підприємництва. Соціальні підприємства стали більш вразливими, але вони також проявили свою витривалість, адаптивність та здатність до інноваційного підходу для подолання викликів пандемії та виконання своєї соціальної місії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Sayem Hossain. What are the challenges faced by Social Enterprises [Електронний ресурс] / Sayem Hossain. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://hotcubator.com.au/social-entrepreneurship/what-are-the-challenges-faced-by-social-enterprises/>
2. Pouspourika Katerina. Challenges of Social enterprises [Електронний ресурс] / Pouspourika Katerina. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://ied.eu/project-updates/challenges-of-social-enterprises/>.
3. Charu Shekhar. Challenges faced by Social Entrepreneurs [Електронний ресурс] / Charu Shekhar. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://medium.com/@charushekhar/challenges-faced-by-social-entrepreneurs-ce28edd69cb>.
4. Marie Penelope Nezurugo. Social entrepreneurs and COVID-19: stories from the frontline [Електронний ресурс] / Marie Penelope Nezurugo, Lorelei Logel Demoulin, Akhil Pawar. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-entrepreneurs-and-covid-19-stories-from-the-frontline/>.
5. Social Enterprises during the pandemic crisis [Електронний ресурс] // Europe Foundation. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.epfound.ge/social-enterprises-during-the-pandemic-crisis/>.
6. Global response to coronavirus [Електронний ресурс] // Social Enterprise World Forum. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://sewfonline.com/home/building-capacity-and-capability/global-response-to-coronavirus/>.
7. Соціальне підприємництво та COVID-19: Як подолати кризу? [Електронний ресурс] // 2020 – Режим доступу до ресурсу: <https://social-academy.com.ua/sotsialne-pidpriyemnytstvo-ta-covid-19-yak-podolaty-kryzu/>.
8. Marie Penelope Nezurugo. Social entrepreneurs and COVID-19: stories from the frontline [Електронний ресурс] / Marie Penelope Nezurugo, Lorelei Logel Demoulin, Akhil Pawar. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-entrepreneurs-and-covid-19-stories-from-the-frontline/>.
9. New Alliance Helps Social Entrepreneurs Overcome the Impacts of COVID-19 [Електронний ресурс] // Ashoka Sahel. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ashoka.org/fr-sn/story/new-alliance-helps-social-entrepreneurs-overcome-impacts-covid-19>.
10. Pamela Roussos. How the Social Enterprise Community is Coming Together to Survive COVID-19 [Електронний ресурс] / PAMELA ROUSSOS. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://nextbillion.net/unity-during-pandemic-social-enterprise/>.

REFERENCES:

1. Sayem Hossain. What are the challenges faced by Social Enterprises [Elektronnyi resurs] / Sayem Hossain. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://hotcubator.com.au/social-entrepreneurship/what-are-the-challenges-faced-by-social-enterprises/>
2. Pouspourika Katerina. Challenges of Social enterprises [Elektronnyi resurs] / Pouspourika Katerina. – 2019. – Rezhym dostupu do resursu: <https://ied.eu/project-updates/challenges-of-social-enterprises/>.
3. Charu Shekhar. Challenges faced by Social Entrepreneurs [Elektronnyi resurs] / Charu Shekhar. – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: <https://medium.com/@charushekhar/challenges-faced-by-social-entrepreneurs-ce28edd69cb>.
4. Marie Penelope Nezurugo. Social entrepreneurs and COVID-19: stories from the frontline [Elektronnyi resurs] / Marie Penelope Nezurugo, Lorelei Logel Demoulin, Akhil Pawar. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-entrepreneurs-and-covid-19-stories-from-the-frontline/>.
5. Social Enterprises during the pandemic crisis [Elektronnyi resurs] // Europe Foundation. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.epfound.ge/social-enterprises-during-the-pandemic-crisis/>.
6. Global response to coronavirus [Elektronnyi resurs] // Social Enterprise World Forum. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://sewfonline.com/home/building-capacity-and-capability/global-response-to-coronavirus/>.
7. Sotsialne pidpriyemnytstvo ta COVID-19: Yak podolaty kryzu? [Elektronnyi resurs] // 2020 – Rezhym dostupu do resursu: <https://social-academy.com.ua/sotsialne-pidpriyemnytstvo-ta-covid-19-yak-podolaty-kryzu/>.
8. Marie Penelope Nezurugo. Social entrepreneurs and COVID-19: stories from the frontline [Elektronnyi resurs] / Marie Penelope Nezurugo, Lorelei Logel Demoulin, Akhil Pawar. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-entrepreneurs-and-covid-19-stories-from-the-frontline/>.
9. New Alliance Helps Social Entrepreneurs Overcome the Impacts of COVID-19 [Elektronnyi resurs] // Ashoka Sahel. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.ashoka.org/fr-sn/story/new-alliance-helps-social-entrepreneurs-overcome-impacts-covid-19>.
10. Pamela Roussos. How the Social Enterprise Community is Coming Together to Survive COVID-19 [Elektronnyi resurs] / PAMELA ROUSSOS. – 2020. – Rezhym dostupu do resursu: <https://nextbillion.net/unity-during-pandemic-social-enterprise/>.

IMPACT OF THE COVID-19 PIDEVIC ON THE SOCIAL ENTREPRENEURS DEVELOPMENT

OHINOK Solomiya
Lviv Polytechnic National University

Social entrepreneurship aims to address social problems and meet the needs of vulnerable groups or society as a whole. The main goal of social entrepreneurship is not only to generate profit but also to improve people's quality of life, promote social integration, and enhance well-being. The article examines the consequences of the pandemic on the social entrepreneurship sector and its role in social and economic recovery. Due to the global crisis caused by COVID-19, social enterprises face significant challenges and opportunities. The article focuses on three key aspects. Firstly, it analyzes the impact of the pandemic on the financial sustainability of social enterprises. Reduced financial resources, limited access to funding, and worsening economic conditions affect the ability of social enterprises to fulfill their social objectives. Secondly, it explores changes in the demand for products and services of social entrepreneurship during the pandemic. Shifting priorities and consumer behavior influence the market demand for social products and services, requiring appropriate adaptations by social enterprises. Lastly, it considers the role of social entrepreneurship in social recovery post-pandemic. It highlights the opportunities provided by social entrepreneurship in creating new jobs, developing innovative solutions, and addressing social problems exacerbated by the crisis. The article analyzes the need for support to social entrepreneurship during the pandemic, including providing financial assistance, creating a favorable regulatory environment, and developing mechanisms for partnerships with government and civil society organizations. This article provides an overview of the current state of social entrepreneurship in the context of the COVID-19 pandemic and contributes to understanding the impact of the crisis on the development of this sector. The research indicates the necessity of seeking new strategies and approaches to support social enterprises in challenging conditions and emphasizes the potential of social entrepreneurship in societal recovery post-pandemic.

Key words: COVID-19 pandemic, social entrepreneurship, financial sustainability, changes in demand, social recovery.